Analýza vplyvov na životné prostredie

5.1 Ktoré zložky životného prostredia (najmä ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy) budú predkladaným materiálom ovplyvnené a aký bude ich vplyv ?

Vplyvy na ovzdušie
Zmena OPII bude mať na ovzdušie celkovo pozitívny vplyv. U žiadneho z opatrení nemožno očakávať významne negatívny vplyv ani významné riziká. Väčšina navrhnutých opatrení má potenciálne prevažujúci pozitívny účinok a koncepčne smerujú k zníženiu znečistenia ovzdušia. Identifikované lokálne riziká sú málo významné a týkajú sa iba lokálnych efektov v časti jednotlivých sídiel (dosah prípadných rizikových efektov max. 1 km). Všetky identifikované potenciálne riziká jednotlivých opatrení sú ľahko riešiteľné vo fáze projektovej prípravy (EIA alebo proces povolenia stavby).

Vplyvy na klímu a zhrnutie klimatických rizík
Z hľadiska cieľov redukcie emisií skleníkových plynov budú mať navrhované zmeny OPII mierne pozitívny vplyv, hlavne s ohľadom na navrhovanú podporu zavedenia alternatívnych palív, respektíve podporu rozvoja elektromobility, ktorá má vďaka významnému podielu bezemisnej či nízkoemisnej výroby elektriny v slovenskom energetickom mixe (najmä vďaka vysokému podielu jadrovej energie) pozitívny vplyv na celkovú emisnú bilanciu skleníkových plynov. Čiastkový pozitívny vplyv budú mať aj intervencie k podpore železničnej infraštruktúry a multimodálnych riešení umožňujúce presun časti cestnej dopravy na železnicu. Z hľadiska klimatických rizík sú najvýznamnejšie, respektíve najcitlivejšie navrhované intervencie k zlepšeniu Dunajskej vodnej cesty. Samotné plánované intervencie však nemajú významný potenciál zhoršiť existujúce problémy zviazané s vplyvom (zmien) klímy na Dunajskú vodnú cestu.

Vplyvy na hlukovú situáciu
Zmena OPII bude mať na hlukovú situáciu celkovo pozitívny vplyv. Je možné predpokladať, že zámery a ich vplyvy na hlukovú situáciu (či už priame, alebo kumulatívne) sú realizované za účelom zlepšenia hlukovej situácie, tzn. presun dopravy z centier miest na obchvaty, presun dopravy z individuálnej k hromadnej, presun dopravy automobilovej na vlakovú a lodnú (Dunajbus), modernizácia vlakových súprav či náhrada spaľovacích motorov elektromobilov. Napriek tomu, že niektoré zámery znamenajú intenzifikáciu prevádzky (napr. terminál Trebišov, posilnenie prístavov v Bratislave a v Komárne) sú všetky riešené s ohľadom na zníženie hlukového zaťaženia, prípadne presunu hluku do miest, kde nebudú dotknuté chránené objekty stavieb. Kumulácia negatívnych vplyvov sa neočakáva, naopak čím viac zámerov bude realizovaných, tým viac sa prejaví ich kladný synergický efekt.

Vplyvy na vody
Pri niektorých nových alebo zmenených aktivitách OPII boli identifikované možné vplyvy na povrchové a podzemné vody. V prvom rade ide o aktivity navrhované v rámci Prioritnej osi 4 – Infraštruktúra vodnej dopravy (TEN-T CORE). Tu je ako potenciálne najviac rizikové možné vnímať prípadnú realizáciu projektov pre zlepšenie splavnosti dunajskej vodnej cesty, ktorá všeobecne môže byť spojená so zásahmi do hydromorfológie toku, najmä s ovplyvnením hĺbkových pomerov v toku, výšky hladiny a prietokových pomerov, s možným dopadom na podzemné vody komunikujúce s vodami Dunaja. Pri realizácii zámerov hrozí taktiež ovplyvnenie kvality povrchových, ale následne aj podzemných vôd. Vo všeobecnej rovine nie je možné vylúčiť riziko zhoršenia stavu/nedosiahnutia dobrého stavu vodných útvarov, vrátane cezhraničných. Nevhodné zásahy môžu (skôr sekundárne) ovplyvniť aj výdatnosť alebo kvalitu vodných zdrojov. Vplyvy ďalších nových alebo

menených aktivít navrhovaných v rámci prioritnej osi 4 je možné hodnotiť ako mierne negatívne (Dunajbus) až mierne pozitívne. Pozitívne sú vnímané aktivity smerujúce k modernizácii vodnej cesty a verejných prístavov Bratislava a Komárno, ktoré môžu prispieť k zvýšeniu bezpečnosti prevádzky vodnej cesty a zníženiu rizík spojených s havarijnými stavmi. S negatívnymi vplyvmi na povrchové a podzemné vody môže byť spojená taktiež realizácia úsekov rýchlostných ciest R2 a R4. Relevantné je riziko znečistenia pri realizácii aj prevádzke rýchlostných ciest, vplyv je hodnotený ako potenciálne významný pre časť trasy R2 Kriváň – Mýtna, ktorá prechádza cez CHVO Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny. Výstavba R2 je riziková aj z pohľadu možného dopadu na hydromorfológiu útvaru povrchovej vody SKI0008 Krivánsky potok, pretože R2 je v dlhom úseku vedená v tesnom súbehu s tokom. Pri R4 - Severný obchvat Prešova nie je možné vylúčiť riziko ovplyvnenia najmä kvantitatívnych charakteristík útvarov podzemných vôd pri razení tunelov.

Vplyvy na pôdy a horninové prostredie
Jednotlivé zmeny OPII nebudú mať významné negatívne vplyvy na pôdu a horninové prostredie.

Vplyvy z hľadiska odpadov
Jednotlivé zmeny OPII nebudú mať významné negatívne vplyvy v produkcii odpadov.

Vplyvy na prírodu a krajinu
Jednotlivé zmeny OPII môžu mať rôzny vplyv na ochranu prírody, krajinu, chránené územia a územia sústavy Natura 2000. Pre viacero aktivít, ktoré sú jasnejšie definované konkrétnymi projektami a ich lokalizáciou a technickým riešením prebehlo posudzovanie a vyhodnotenie vplyvov, ktorých závery je nutné rešpektovať, prípadne je potrebné pokračovať v posudzovaní (R2, R4, TIOP Trebišov, Dunajbus, úprava prúdenia v zdrži Hrušov) podľa zákona č. 24/2006 Z. z.

Vplyvy na kultúrne dedičstvo
Z hľadiska vplyvov na kultúrne dedičstvo nie je navrhovaná Zmena OPII významná. Potenciálne rizikové sú len aktivity smerujúce k podpore rozvoja riečnych prístavov Bratislava a Komárno, pretože v týchto lokalitách a v ich okolí sa vyskytujú pamiatkovo cenné objekty a územia, ktorých ochrana nie je vo všetkých prípadoch ešte definitívne vyriešená.

Vplyvy na obyvateľstvo a zdravie
Zmena OPII bude mať na verejné zdravie celkovo mierne pozitívny vplyv. U žiadneho opatrenia nemožno očakávať negatívny vplyv, ani významné riziká. Väčšina navrhnutých opatrení má potenciálne prevažujúci pozitívny účinok a koncepčne smerujú k zníženiu znečistenia ovzdušia, hluku, zlepšeniu komfortu a sprostredkovane teda aj k zlepšeniu verejného zdravia.

5.2 Bude mať predkladaný materiál vplyv na chránené územia a ak áno, aký?

Opatrenia v rámci aktivity A. Zlepšenie splavnosti dunajskej vodnej cesty
Opatrenia by mohli mať vplyv na:

- Územia sústavy Natura 2000, najmä CHVÚ Dunajské luhy (SKCHVU007), ÚEV Bratislavské luhy (SKUEV0064, SKUEV2064), ÚEV Biskupické luhy (SKUEV0295), ÚEV Hrušov (SKUEV0270)
- Medzinárodné chránené územie - Ramsarskú lokalitu Dunajské luhy

- Chránené územia národnej sústavy napríklad CHKO Dunajské luhy, PR Dunajské ostrovy, PR Ostrovné lúčky, PR Kopáčsky ostrov, prípadne iné.

Opatrenia v rámci aktivity B. Modernizácia a výstavba verejných prístavov v Bratislave a Komárne.
Riziko negatívnych vplyvov na predmety ochrany predmetných území Natura 2000, ale aj vplyv na medzinárodné záväzky a národné záujmy ochrany prírody. Opatrenia by mohli mať vplyv na:

- CHVÚ Dunajské luhy (SKCHVU007)
- ÚEV Bratislavské luhy (SKUEV0064, SKUEV2064)
- ÚEV Malý Dunaj (SKUEV0822)
- ÚEV Dunaj (SKUEV2393)
- ÚEV Vážsky Dunaj (SKUEV0819)

Opatrenia v rámci aktivity D. Zavedenie pravidelnej osobnej lodnej dopravy po Dunaji (Dunajbus)
Mierne negatívny vplyv bol zistený na 50 predmetov ochrany CHVÚ Dunajské luhy a 12 predmetov ochrany ÚEV Bratislavské luhy (SKUEV2064).

5.3 Bude mať predkladaný materiál vplyvy na životné prostredie presahujúce štátne hranice? (ktoré zložky a ako budú najviac ovplyvnené)?

Z hľadiska možných cezhraničných vplyvov navrhovaných zmien OPII sú podstatné aktivity plánované na dunajskej vodnej ceste, kde možno predpokladať vplyvy na povrchové a podzemné vody, presahujúce hranice Slovenskej republiky. Implementácia opatrení pre zlepšenie splavnosti Dunaja a výstavba kotvísk a parkovísk pre Dunajbus zahŕňa zásahy do koryta a brehov toku Dunaja. Pôjde o zásahy do hydromorfológie vodných útvarov, podstatné môžu byť v prípade vodných útvarov, ktoré sú vymedzené ako prírodné – ide o vodné útvary vymedzené nad Bratislavou (SKD0016 Dunaj, ATOK411340000 Donau_01) a vodné útvary na úseku Dunaja tvoriace Slovensko-maďarskú hranicu (SKD0018 Dunaj a HUAEP446 Duna Gönyű-Szob között). Kým zásahy v rámci realizácie infraštruktúry Dunajbusu sú rozsahom veľmi malé (lokálne) a možno ich považovať z hľadiska hydromorfologického stavu príslušných vodných útvarov za nevýznamné, zásahy pre zlepšenie splavnosti Dunaja môžu byť potenciálne významné. Záležať bude na podobe konkrétnych projektov. Projekt „Zmena rýchlosti prúdenia v dolnej časti zdrže Hrušov“ je lokalizovaný vo vodnom útvare SKD0015 - VDG, ktorý je vymedzený ako umelý, a preto sú predpokladané zásahy hodnotené ako nevýznamné.

Cieľom navrhovaných aktivít je zatraktívnenie vodnej cesty alebo priame zavedenie novej hromadnej lodnej dopravy (Dunajbus) a po implementácii opatrení možno preto predpokladať navýšenie intenzity lodnej dopravy, čo bude spojené s nárastom rizika znečistenia vôd Dunaja z bežnej prevádzky aj ako dôsledok havárií. Znečistením môžu byť dotknuté všetky vodné útvary tvoriace slovenskú časť vodnej cesty a tiež nadväzujúci vodný útvar vymedzený na Dunaji ďalej po smere prúdu (HUAOC756 Duna Szob-Budapest között). Riziko havarijných stavov však bude naopak znížené plánovanou modernizáciou plavebnej cesty i verejných prístavov. Vplyvy možno preto hodnotiť ako mierne negatívne.

Možné cezhraničné vplyvy navrhovanej Zmeny OPII na ďalšie zložky životného prostredia, respektíve zdravie obyvateľov, neboli identifikované.

5.4 Aké opatrenia budú prijaté na zmiernenie negatívneho vplyvu na životné prostredie?

V rámci procesu implementácie opatrení OPII vrátane prípravy jednotlivých projektových zámerov boli formulované nasledujúce všeobecné odporúčania:

Z hľadiska klimatickej zmeny:
V rámci (pred)projektovej prípravy u veľkých infraštruktúrnych investícií zadávať štúdie vyhodnocovania klimatických rizík (climate proofing), ktorých výsledky budú zohľadňované pri finalizácii technického riešenia a prevádzkového monitoringu.

Z hľadiska hluku:
V závislosti od stupňa projektovej prípravy je vhodné:

- meraním hluku/vibrácií overiť súčasnú situáciu v riešenom území;
- spracovaním hlukovej štúdie modelovať možné vplyvy riešených zámerov a v prípade prekračovania hygienických limitov spracovať návrh dostatočne účinných protihlukových opatrení;
- meraním hluku/vibrácií overiť situáciu v prevádzke zámeru, resp. overiť účinnosť realizovaných protihlukových opatrení a prípadne vykonať návrh doplňujúcich opatrení tak, aby hygienické limity boli dodržiavané.

Z hľadiska vôd

- Plnenie OPII a implementácia jednotlivých aktivít musí prebiehať v súlade s požiadavkami Rámcovej smernice o vodách s ohľadom na vymedzenie a ochranné podmienky území chránených podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách, v znení neskorších predpisov (vodného zákona);
- V rámci (pred)projektovej prípravy konkrétnych zámerov eliminovať alebo minimalizovať riziká kontaminácie povrchových a podzemných vôd počas realizácie aj prevádzky zámerov;
- V rámci (pred)projektovej prípravy konkrétnych zámerov eliminovať alebo minimalizovať riziká ovplyvnenia kvantity podzemných vôd počas realizácie aj prevádzky zámerov.

Z hľadiska pôd a horninového prostredia:
V rámci projektovej prípravy konkrétnych zámerov veľkých infraštruktúrnych investícií vyčísliť prípadný záber pôdy a vyhodnotiť prípadné vplyvy na ložiská nerastných surovín.

Z hľadiska prírody a krajiny:
V procese prípravy, posudzovania a povoľovania projektov je potrebné dôsledne posúdiť vplyvy projektov na okolité územia sústavy Natura 2000, medzinárodne chránené územia (napr. Ramsarskej lokality) a záujmy ochrany prírody (druhy, biotopy a chránené územia) a odporúčania na zmiernenie negatívnych vplyvov z posudzovania a EIA procesu dôsledne zapracovať do vyšších stupňov dokumentácie projektov.

Z hľadiska obyvateľstva a zdravia
V rámci posudzovania vplyvov jednotlivých projektov navrhnutých týmto programom sa zamerať na ich možné negatívne vplyvy na kvalitu ovzdušia a na hlukovú situáciu a následne stanoviť konkrétne opatrenia na ich minimalizáciu alebo kompenzáciu. Verejné zdravie úzko súvisí aj s rizikami súvisiacimi so zmenou klímy, a je teda nutné jednotlivé konkrétne zámery podrobiť hodnoteniu, či dostatočne reagujú na tieto riziká a či sú využité všetky možnosti na minimalizáciu ich vplyvu na verejné zdravie.

Okrem všeobecných odporúčaní boli pre prevenciu a minimalizáciu negatívnych vplyvov špecifických pre jednotlivé návrhy v rámci Zmeny OPII odporúčané aj špecifické opatrenia, ktoré sú opísané v Správe o hodnotení.